

เอกสารวิชาการกรณีศึกษาส่วนบุคคล
เรื่อง “การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
โดยการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน”

นายสันติย์ โลหะชาละ

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร “การพัฒนานักบริหารระดับสูง” รุ่นที่ ๑
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ ๘ ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะได้รับ
การประเมินให้ดำรงตำแหน่งระดับ ๙

สำนักพัฒนาบุคลากร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. ๒๕๕๗

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

วันที่...../...../.....

เลขทะเบียน.....

เลขหมู่.....

เอกสารวิชาการกรณีศึกษาส่วนบุคคล
เรื่อง “การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
โดยการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน”

นายสันติย์ โลหะชาละ

สมบัติน้องสมุควรัฐสภา

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร “การพัฒนานักบริหารระดับสูง” รุ่นที่ ๑
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ ๘ ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะได้รับ
การประเมินให้ดำรงตำแหน่งระดับ ๙

สำนักพัฒนาบุคลากร
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. ๒๕๕๗

Legislative Institutional Repository of Thailand

บทคัดย่อ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาแบบอังกฤษนั้น รัฐสภาเป็นองค์กรสูงสุดที่ได้รับอำนาจการปกครองและบริหารประเทศมาจากประชาชน แล้วเป็นผู้สรรหานายกรัฐมนตรีซึ่งการบริหารราชการแผ่นดินของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีขึ้นอยู่กับความไว้วางใจของสภา โดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งประเทศไทยได้นำเอาระบบการปกครองในระบบรัฐสภาของอังกฤษมาปรับใช้ด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจแตกต่างจากรัฐธรรมนูญในอดีต คือแยกการตรวจสอบด้านนโยบายและด้านการทุจริตออกจากกันอย่างชัดเจน ในกรณีที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี มีพฤติกรรมร้ายว่ยผิดปกตีส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติทางรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอโดยไม่มีกรยื่นคำร้องขอให้วุฒิสภาพิจารณาลงมติถอดถอนออกจากตำแหน่งไม่ได้

การที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้เช่นนี้ มีเจตนารมณ์ให้การเมืองในระบบรัฐสภาของไทยมีระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในการบริหารราชการแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการศึกษาพบว่าการอภิปรายไม่ไว้วางใจภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ที่ผ่านมาทั้ง ๓ ครั้ง มีรูปแบบและวิธีการได้เปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่พัฒนาทางการเมืองอย่างชัดเจน มีการจัดเตรียมและนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบ แต่ทางปฏิบัติในการลงมติยังไม่มื่อสิ่งใดบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังคงต้องปฏิบัติตามมติของพรรคการเมืองที่สังกัด การอภิปรายในสภายังไม่สามารถชี้วัดตรงประเด็นกับความผิดของผู้ถูกอภิปราย และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังยึดติดว่าการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเป็นเพียงหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคการเมืองฝ่ายค้านอย่างเดียว การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยองค์กรอิสระยังคงเป็นองค์กรสุดท้ายที่จะมีประสิทธิภาพ แต่จะต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือของสังคมด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(๑)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
สภาพทั่วไปและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
สมมติฐานการวิจัย	๓
แนวความคิดทางทฤษฎี	๓
ขอบเขตของการศึกษา	๓
วิธีการดำเนินการศึกษา	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
บทที่ ๒ แนวความคิดและทฤษฎี	๕
แนวความคิดระบบรัฐสภา	๕
หลักเกณฑ์ทางทฤษฎีของระบบรัฐสภาในปัจจุบัน	๖
ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางการเมือง	๖
แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองในระบบรัฐสภา	๗
หน้าที่ของพรรคการเมืองโดยทั่วไป	๘
บทที่ ๓ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน	
โดยการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป	
เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน	๙
แนวคิดและความเป็นมา	๙
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ	๑๑
สรุป	๑๔
บทที่ ๔ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี	
ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน	๑๖

	หน้า
การอภิปรายทั่วไป ครั้งที่ ๑	๑๖
การอภิปรายทั่วไป ครั้งที่ ๒	๒๑
การอภิปรายทั่วไป ครั้งที่ ๓	๒๓
บทที่ ๕ บทวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ	๒๗
บรรณานุกรม	๓๐
ประวัติผู้ศึกษา	๓๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑. สภาพทั่วไปและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ถืออำนาจสูงสุดในการปกครองและบริหารประเทศ มาเป็นการปกครองระบอบพระมหากษัตริย์ทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นต้นมานั้น ได้ถือเอาประเทศอังกฤษเป็นต้นแบบ โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศตลอดมา และบรรดารัฐธรรมนูญที่มีมาทุกฉบับมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในความยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล ความแตกต่างสำคัญที่มีมาแต่สถานภาพของรัฐสภา และสัมพันธ์ภาพระหว่างอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร เพื่อให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ของบ้านเมืองที่ผันแปรในขณะนั้นๆ เท่านั้น

สัมพันธ์ภาพระหว่างอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารนั้น เป็นการควบคุมและตรวจสอบซึ่งกันและกัน โดยฝ่ายบริหารสามารถยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ได้ และสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการควบคุมบริหารราชการแผ่นดิน

๑. การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดๆ เกี่ยวกับหน้าที่การงาน

๒. การมอบหมายให้คณะกรรมการสามัญหรือวิสามัญ เพื่อกระทำกิจกรรม หรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆ ตามที่สภาผู้แทนราษฎร แล้วรายงานต่อสภา เพื่อที่สภายุจะพิจารณาข้อสังเกตของคณะกรรมการแล้วมีมติต่อไป

๓. การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือนายกรัฐมนตรี

การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล หรือทั้งคณะ เป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายนิติบัญญัติหรือของสภาผู้แทนราษฎรที่สำคัญและเด็ดขาด คือ การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่ง (ซึ่งตามแต่รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับกำหนดไว้จำนวนเท่าใด) เห็นพ้องและร่วมกันเสนอญัตติขอเปิด

อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีทั้งคณะ หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

มาตรการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยญัตติขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนี้ จะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นร่วมกันว่า การบริหารราชการของนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล หรือคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ ทำให้ประเทศชาติเสียหาย ประชาชนได้รับความเดือดร้อน อันอาจเกิดจากการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาด หรือการประพฤติมิชอบในการบริหารราชการแผ่นดิน ข้อหาขบถหลวง และเป็นมาตรการสำคัญที่สุดและเด็ดขาดของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหลังจากการอภิปรายแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องลงมติว่าจะไว้วางใจหรือไม่ เพราะผลของการลงมตินั้นทำให้นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือรัฐมนตรีทั้งคณะต้องพ้นจากตำแหน่งได้

แม้ว่าการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเป็นรายบุคคล หรือรัฐมนตรีทั้งคณะ ในอดีตที่เคยมีมาแล้วหลายครั้ง ถ้าพิจารณาตามผลการลงมติทุกครั้งจะทราบได้ว่าคะแนนเสียงไว้วางใจนั้นมากกว่ากึ่งหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ทุกครั้ง โดยเฉพาะระยะหลังนี้พรรคการเมืองได้คุมคะแนนเสียงได้เป็นอย่างดี ซึ่งอาจจะพิจารณาได้ว่าระบบรัฐสภาไทยยังไม่ทำให้สังคมเชื่อได้ว่ามีประสิทธิภาพ โดยบางครั้งหลังจากการลงมติไว้วางใจแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในฝ่ายบริหารบาง แต่เนื่องจากกระแสทางสังคมโดยเฉพาะสื่อมวลชนที่กดดัน

จากเหตุผลต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน น่าจะมีประสิทธิภาพมากกว่าในอดีต เพราะสมาชิกวุฒิสภามีส่วนเข้ามาควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในการถอดถอนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลเทียบเท่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฝ่ายค้าน) แต่เป็นเพียงสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เริ่มต้น แล้วส่งให้วุฒิสภาเป็นผู้ถอดถอนอีกทางหนึ่ง ในกรณีที่คะแนนเสียงของสภาผู้แทนราษฎร (ฝ่ายรัฐบาล) ยังคงให้ความไว้วางใจอยู่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษากระบวนการเสนอญัตติ ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎรในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบัน
๒. เพื่อศึกษาผลของขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน

๓. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารของหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
๔. เพื่อศึกษาบทบาทของสังคมที่รับรู้การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

สมมุติฐานการศึกษา

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดให้มืองค์กรอิสระต่างๆ หลายองค์กร เพื่อตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ร่วมกับวุฒิสภาในการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๖ มาตรา ๓๐๔ มาตรา ๓๐๕ และมาตรา ๓๐๖ เพื่อให้การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินวิธีนี้มีประสิทธิภาพ แต่การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจนั้น ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องของสถานการณ์ทางการเมืองและจะต้องสอดคล้องกับความรู้สึกร่วมของประชาชนเป็นประเด็นสำคัญ

แนวความคิดทางทฤษฎี

ในการศึกษาเรื่องการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล มีความคิดเกี่ยวกับรัฐสภา ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางการเมือง (Theory of political responsibility) แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองในระบบรัฐสภา

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเท่านั้น

วิธีการดำเนินการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ สิ่งพิมพ์ รายงานการประชุม เอกสารต่างๆ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ตำรา รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยเชิงเอกสารต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงการวิเคราะห์ให้สัมพันธ์กันบนพื้นฐานของการวิเคราะห์เชิงตรรก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ว่ามีผลของการควบคุมเด็ดขาดมากน้อยเพียงใด
๒. เพื่อทราบถึงการเข้าร่วมควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีนี้ของสังคม โดยเฉพาะสื่อมวลชน
๓. เพื่อทราบถึงบทบาทของประชาชน และผู้บริหารในวงราชการในการสนับสนุนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

บทที่ ๒

แนวความคิดทฤษฎี

แนวความคิดระบบรัฐสภา

ระบบรัฐสภา เป็นระบบการปกครองที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ ซึ่งแต่เดิมนั้นพระมหากษัตริย์เป็นผู้ที่อำนาจมาก โดยมีคณะที่ปรึกษาเรียกว่า Magnum Concilium และได้วิวัฒนาการมาเป็นเวลาอันยาวนาน และได้กลายเป็นแบบอย่างในการปกครองประเทศโดยระบบรัฐสภา ที่ประเทศต่างๆ ได้ลอกเลียนแบบซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงขอสรุปวิวัฒนาการของระบบรัฐสภาอังกฤษ ดังนี้

วิวัฒนาการของระบบรัฐสภาอังกฤษ แบ่งออกได้เป็น ๒ ระยะ

ระยะแรก ได้แก่ การลดอำนาจของพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งเริ่มต้นในรัฐสมัยพระเจ้าจอห์น กษัตริย์แห่งอังกฤษ ใน พ.ศ. ๑๗๕๘ (ค.ศ. ๑๒๑๕) สาเหตุมาจากความระส่ำระสายในประเทศ โดยพวกขุนนางเอง เนื่องจากประสบวิกฤติการณ์ทางการเงินอย่างรุนแรง และความปราศรัยจากสงคราม และพวกขุนนางได้ร้องขอให้พระเจ้าจอห์นทรงพระปรมาภิไธยในตราสารฉบับหนึ่งซึ่งจัดเตรียมไว้แล้ว มิฉะนั้นแผ่นดินจะเกิดการปฏิวัตินองเลือด พระเจ้าจอห์นจำยอมประทับตราแผ่นดินไว้ในตราสาร เรียกว่า มหาบัตร (Magna Carta) ซึ่งจัดเป็นปฐมรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ประชาธิปไตยของโลก ในมหาบัตรนี้ระบุไว้ว่าการที่พระเจ้าแผ่นดินจะเรียกเก็บภาษีจะต้องได้รับความเห็นชอบจากพวกขุนนางและบรรดาพระเถระชั้นผู้ใหญ่เสียก่อน ห้ามกักขังประชาชนที่เป็นไท นอกจากนี้จะได้รับการพิจารณาแล้วว่ามีความผิด และให้มีการก่อกองจลาจลขึ้นได้ หากกษัตริย์มิได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์พื้นฐานในการปกครองประเทศ

ใน พ.ศ. ๑๗๙๗ (ค.ศ. ๑๒๕๔) พระเจ้าเฮนรีที่ ๓ ต้องการทำสงครามจึงระดมให้มีการประชุมผู้แทนมหาสภาเพื่อเก็บภาษี ที่ประชุมไม่อนุญาติการขอเก็บภาษีจึงเกิดการต่อสู้กันระหว่างขุนนางและกษัตริย์ ในที่สุดพวกขุนนางได้รับชัยชนะเด็ดขาด และมอบให้ Simon de Montfort เป็นผู้สำเร็จราชการ ต่อมา นาย Montfort ได้เรียกประชุมมหาสภาโดยอนุญาตให้เมืองเล็กเมืองน้อย ๒๑ เมือง ส่งผู้แทนพลเมือง (Burgesses) ที่เป็นสามัญชนเข้าร่วมประชุมเป็นกรณีพิเศษ ร่วมกับขุนนางและพระได้เมืองละ ๒ คน นับแต่นั้นมามหาสภาก็ได้เจริญเติบโตและมีอำนาจขึ้นเป็นลำดับ

ใน พ.ศ. ๑๙๒๐ (ค.ศ. ๑๓๗๗) ที่ประชุมมหาสภาได้แยกออกเป็น ๒ สภา คือ สภาแรก เป็นพวกขุนนาง ผู้มีบรรดาศักดิ์ และพระสังฆาธิการ เรียกว่า สภาขุนนาง (House of Lord) กับ สภาแห่งสามัญชน เรียกว่า สภาสามัญ (House of Common) โดยแต่ละสภาต่างแยกประชุมกัน เป็นเอกเทศ และเมื่อสภาสามัญมีมติเป็นอย่างไรก็จะส่งผู้แทนกราบบังคมทูล ซึ่งเรียกว่า ผู้กราบทูล (Speaker) และได้กลายเป็นต้นเค้าของคำว่า ประธานสภา (Speaker of the House) ดังที่ใช้อยู่ในเวลานี้

ระยะที่สองของวิวัฒนาการ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม ในการปกครองประเทศมากขึ้น จนปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ประชาชนจึงมีสิทธิในการเลือกตั้งอย่างทั่วหน้า

หลักเกณฑ์ทางทฤษฎีของระบบรัฐสภาในปัจจุบัน

๑. ไม่มียึดหลักการแบ่งแยกอำนาจอย่างเคร่งครัด
๒. ประชาชนของประเทศเป็นคนละคนกับหัวหน้ารัฐบาล
๓. ประชาชนของประเทศไม่ต้องรับผิดชอบทางการเมือง
๔. สภาจากการเลือกตั้งของประชาชน และรัฐบาลมาจากความไว้วางใจของสภา
๕. สภามีอำนาจควบคุมการทำงานของรัฐบาล
๖. รัฐบาลเสนอให้ประมุขของรัฐยุบสภาได้

ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางการเมือง (Theory of Political Responsibility)

ในทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางการเมืองนี้ นักรัฐศาสตร์กล่าวกันว่า เมื่อใดก็ตามที่ ฝ่ายบริหารจำเป็นต้องรับผิดชอบทางการเมือง ด้วยการลาออกจากตำแหน่งสืบเนื่องมาจากการที่ รัฐสภาไม่ให้ความไว้วางใจ เมื่อนั้นถือว่า ระบบการปกครองดังกล่าวเป็นแบบรัฐสภา

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นจึงเป็นทฤษฎีที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ที่มาของทฤษฎีนี้เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ทางการเมืองในสมัยเก่า ได้แก่ การลาออกจากตำแหน่งของรัฐบาล ภายใต้การนำของ ลอร์ด นอร์ธ ในประเทศอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. ๑๗๘๒ การลาออกจากตำแหน่งของ Depretis และ Crispi ในประเทศอิตาลี เมื่อ ค.ศ. ๑๘๗๖ และ ค.ศ. ๑๘๘๖ เป็นต้น

ตั้งแต่หลังสงครามโลก ครั้งที่ ๑ เป็นต้นมา ประเทศต่างๆ ในยุโรปและนอกยุโรปต่างก็นำระบบรัฐสภาไปประยุกต์ใช้ โดยมีกระบวนไว้ในรัฐธรรมนูญว่า รัฐบาลอยู่ได้ด้วยใจความไว้วางใจของรัฐสภา ซึ่งถือว่ารัฐสภา คือตัวแทนของประชาชน นับเป็นการนำระบบการปกครองแบบรัฐสภาไปใช้ในประเทศที่ไม่มีภูมิหลังทางการเมืองการปกครองในระบบรัฐสภานี้มาก่อน ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการระบุถึงเรื่องความรับผิดชอบทางการเมืองอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในกฎหมายสำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญ เป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่างๆ ก็มีระบุหลักเกณฑ์ที่ว่านี้ไว้ทั้งสิ้น การที่หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางการเมือง กลับกลายมาเป็นแกนกลางของทฤษฎี เช่นนี้มีที่มาจากสาเหตุประการหนึ่ง คือ องค์ประมุขของประเทศ ถูกวิพากษ์วิจารณ์จนลดน้อยลงเป็นอันมาก นอกจากนั้น ประมุขของประเทศไม่ว่าเป็นองค์พระมหากษัตริย์ หรือประธานาธิบดี ต่างก็มีบทบาททางการเมืองน้อยลง อันเนื่องมาจากไม่ต้องรับผิดชอบต่อทางการเมืองอีกต่อไป

ฉะนั้น การที่จะดูว่าระบบการปกครองใดเป็นระบบรัฐสภาหรือไม่ จึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงหลักการต่างๆ ของระบบรัฐสภาตามทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ค่อยปรากฏในทางปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ในปัจจุบันการที่รัฐบาลอังกฤษจะถูกลงมติไม่ไว้วางใจจากสภา ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ก็มาจากพรรคเดียวกันกับรัฐบาลเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ยาก

แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองในระบบรัฐสภา

ลักษณะของพรรคการเมืองในประเทศอังกฤษกับการเมืองในระบบรัฐสภา โดยทั่วไปแล้ว พรรคการเมืองในประเทศอังกฤษเป็นพรรคการเมืองที่มีระเบียบวินัย การลงคะแนนเสียงของสมาชิกในรัฐสภาในเรื่องที่มีความสำคัญจะต้องเป็นไปตามคำสั่งของพรรคและมีการควบคุมตรวจตราโดย Whip การขัดขืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพรรคถือเป็นการผิดวินัย และอาจจะมีโทษถึงถูกขับออกจากพรรค นอกจากนั้น หัวหน้าพรรคยังเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในกรณีที่พรรคของตนมีสมาชิกได้รับเลือกตั้งมากเป็นเสียงข้างมากในสภา โดยที่รัฐบาลจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภา และอาจถูกสภาลงมติไม่ไว้วางใจได้ ในทางปฏิบัติพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษจึงทรงเลือกหัวหน้าพรรคที่มีเสียงข้างมากในสภาเป็นนายกรัฐมนตรีเสมอ

หน้าที่ของพรรคการเมืองโดยทั่วไป

๑. หน้าที่ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน และกระตุ้นสำนึกทางการเมืองของประชาชน
๒. หน้าที่สรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้แทนราษฎร
๓. หน้าที่ประสานประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ
๔. หน้าที่ในการระดมสรรพกำลังทางการเมือง
๕. หน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางของกลุ่มผลประโยชน์ และสมาชิกพรรคการเมือง
๖. หน้าที่สร้างผู้นำทางการเมือง และ
๗. หน้าที่ในการจัดตั้งรัฐบาล และตรวจสอบรัฐบาล

บทที่ ๓

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

แนวคิดและความเป็นมา

สภาร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดกรอบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ในส่วนของการขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจไว้ ดังนี้

การควบคุมการใช้อำนาจรัฐ

สภาพปัญหา

การควบคุมการใช้อำนาจการเมืองในปัจจุบันยังสับสนระหว่างการควบคุมทางนโยบาย การกระทำส่อทุจริต และการกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ และกระบวนการควบคุมดังกล่าว ยังปะปนกัน ทำให้การควบคุมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

หลักการสำคัญที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

หลักการ : แยกระบบการควบคุมการกระทำส่อทุจริตและการกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ออกจากกันให้ชัดเจน กำหนดองค์กรและกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวแยกออกจากกันไม่ให้สับสน และสร้างประสิทธิภาพให้มีความเป็นจริงเป็นจังขึ้น โดยแยกการตรวจสอบเป็นระดับต่างๆ ดังนี้

ระดับที่ ๑ การควบคุมตรวจสอบทางนโยบาย หากมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจถึงพฤติกรรมส่อทุจริตหรือส่อร้ายวัยผิดปกติ จะต้องมีการเสนอให้ดำเนินการตามกระบวนการในระดับที่ ๒ ด้วย

ระดับที่ ๒ การควบคุมการส่อทุจริตหรือส่อร้ายวัยผิดปกติ กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนห้าหมื่นคนเข้าชื่อยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภาให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทาง

การเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบอื่น (เช่นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ฯลฯ แต่ไม่รวมถึง ป.ป.ป. ใหม่ และตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งจะมีกระบวนการอื่นในการตรวจสอบ) เมื่อได้รับคำร้องให้ประธานรับสภาส่งเรื่องให้ ป.ป.ป. ใหม่ที่เป็นอิสระ สอบสวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานพร้อมทั้งชี้มูล หากไม่มีมูลก็ยุติเรื่อง หากมีมูลผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องพักการปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำวินิจฉัย เมื่อ ป.ป.ป. ใหม่ชี้มูลก็ต้องส่งเรื่องให้ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยความผิดอาญาต่อไป และในขณะเดียวกันให้ ป.ป.ป. ใหม่ ส่งเรื่องให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาลงมติ หากที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาลงมติด้วยคะแนนเกินครึ่งก็ให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวจากตำแหน่ง

ระดับที่ ๓ เป็นการวินิจฉัยความผิดทางอาญาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุจริตต่อหน้าที่ ซึ่ง ป.ป.ป. ใหม่สอบสวนแล้ว ส่งมาให้ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัย คำวินิจฉัยดังกล่าวให้เป็นที่ยุติ และเป็นผลให้บุคคลดังกล่าวรับหรือพ้นโทษทางอาญารฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือร่ำรวยผิดปกติ

จากนั้นสภาร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักการและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญในเรื่องการเพิ่มระบบและองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจให้ครบทุกด้าน

(๑) การแยกการตรวจสอบการทุจริตทางการเมืองออกจากตรวจสอบทางกฎหมาย ดังนี้

ก. การตรวจสอบทางนโยบาย ด้วยการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี หากมีการระบุพฤติการณ์ส่อทุจริตหรือร่ำรวยผิดปกติต้องดำเนินการส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พิจารณาก่อน แต่การส่งเรื่องให้ ป.ป.ช. พิจารณาไม่ส่งผลกระทบต่อการอภิปรายไม่ไว้วางใจแต่อย่างใด การอภิปรายพฤติการณ์ส่อทุจริตหรือร่ำรวยผิดปกติในส่วนของสภาก็ยังคงดำเนินการต่อไป และลงมติไม่ไว้วางใจได้ไม่ว่าผลการไต่สวนของ ป.ป.ช. จะเสร็จหรือไม่ หรือสรุปว่ามีมูลหรือไม่ก็ตาม แต่ถ้าอภิปรายไม่ไว้วางใจเรื่องอื่นๆ ก็อภิปรายได้โดยไม่มีข้อจำกัด

ข. การพิสูจน์ทางกฎหมายถึงพฤติการณ์ส่อทุจริตหรือร่ำรวยผิดปกติ ซึ่งอาจดำเนินการได้ ๔ แนวทาง กล่าวคือ อภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี โดยกล่าวหาว่ามีพฤติการณ์ส่อทุจริตหรือร่ำรวยผิดปกติ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน หรือผู้เสียหายจากการทุจริตร้องขอให้ ป.ป.ช. ไต่สวนว่า นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลทั้งหลาย ผู้พิพากษาหรือตุลาการ บุคคลใน

องค์กรตรวจสอบทั้งหลาย อัยการสูงสุด หรือข้าราชการระดับสูง มีพฤติการณ์ส่อทุจริตหรือร่ำรวยผิดปกติ แล้วเสนอให้ ป.ป.ช. ไต่สวน หากชี้ว่าไม่มีมูลก็ยุติเรื่องและจะกล่าวหาเรื่องนี้ก็ไม่ได้ กรณีหากชี้ว่ามีมูล ผู้ถูกกล่าวหาต้องพักการปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราวเพื่อมิให้ใช้อำนาจในตำแหน่งไปแทรกแซง การสอบสวนดำเนินคดีและให้ ป.ป.ช. ส่งเรื่องไปให้ ๒ องค์พิจารณา คือ

๑) ให้วุฒิสภาลงมติถอดถอนด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ โดยการลงคะแนนลับ

๒) ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาความผิดอาญา ในกรณีเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นหรือในกรณีเป็นข้าราชการประจำ หรือประธานศาลทั้งหลาย ผู้พิพากษา หรือตุลาการอื่น ก็ดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรม การดำเนินการตาม ๑) และ ๒) ต่างเป็นอิสระต่อกัน

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๘๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าสองในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไป ซึ่งเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๐๑ วรรคสอง ด้วย และเมื่อได้มีการเสนอญัตติแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียงตามวรรคสาม

การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอโดยไม่มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ ก่อน มิได้ และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องรอผลการดำเนินการตามมาตรา ๓๐๕

เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยมิใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่มีมติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้น เป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีอีก ตลอดสมัยประชุมนั้น

ในกรณีที่มีมติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตามวรรคหนึ่ง กราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป และมีให้นำมาตรา ๒๐๒ มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๘๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

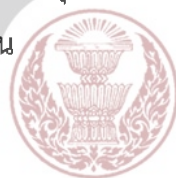
มาตรา ๓๐๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา ๓๐๓ ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๓๐๕ เมื่อได้รับคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว

เมื่อไต่สวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภา โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่ เพียงใด พร้อมทั้งระบุเหตุแห่งการนั้น

LIART

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดเป็นเรื่องสำคัญ จะแยกทำรายงานเฉพาะข้อนั้นส่งไปให้วุฒิสภาพิจารณาไปก่อนก็ได้

ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล นับแต่วันดังกล่าว ผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภามีมติ และให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๓๐๖ และอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูลให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป

ในกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่ารายงาน เอกสาร และความเห็นที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งให้ตามวรรคสี่ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ ให้อัยการสูงสุดแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและอัยการสูงสุดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนจากแต่ละฝ่ายจำนวนฝ่ายละเท่ากัน เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป ในกรณีที่คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทน ก็ได้

มาตรา ๓๐๖ เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา ๓๐๕ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณารณื่อดังกล่าวโดยเร็ว

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานให้นอกสมัยประชุม ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๓๐๗ สมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการออกเสียงลงคะแนนซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ผู้ใดถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่ วันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอน และให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือใน การบริหารราชการเป็นเวลาห้าปี

มติของวุฒิสภามาตรานี้ให้เป็นที่สุด และจะมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าว โดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สรุป

ในการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีพฤติการณ์ร้ายผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริต ต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะต้องมีสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่สภาผู้แทน ราษฎรจะเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภาลงมติถอดถอน คำร้องต้องระบุพฤติ การณ์ที่กล่าวหานายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีกระทำความผิดเป็นข้อๆ ให้ชัดเจน เมื่อได้รับคำร้อง ขอแล้วให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว และเมื่อเห็นว่ามีมูลคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติจะส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณา และส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองด้วยต่อไป

แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่า ข้อกล่าวหา ใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวนั้นเป็นอันตกไป

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า จุดประสงค์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีดังนี้

๑. ต้องการให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของฝ่ายบริหาร โดยรัฐสภาเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าสภาผู้แทนราษฎรจะลงมติให้ความไว้วางใจผู้ถูกอภิปรายแล้ว แต่กระบวนการ ในการตรวจสอบของวุฒิสภายังดำเนินต่อไปจนกว่าจะไม่มีมูล

๒. เมื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีแล้ว จะมีการยุบสภาได้

๓. ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมฝ่ายบริหารและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐด้วย

บทที่ ๔

การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๐ ได้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ๓ ครั้ง ดังนี้

การอภิปรายทั่วไปครั้งที่ ๑

สมัย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล คือ

๑. นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์	รองนายกรัฐมนตรี
และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
๒. ร้อยเอกสุชาติ เซาว์วิศิษฏ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
๓. ร้อยเอกจางอก ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๔. นายสมบัติ อุทัยสาง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
๕. นายอดิศักดิ์ โพธารมิก	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
๖. นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
๗. พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ	รองนายกรัฐมนตรี
และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
๘. พลเอกยุทธศักดิ์ ศศิประภา	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
๙. นายพิทักษ์ อินทรวิทยนันท์	รองนายกรัฐมนตรี
๑๐. นายสมศักดิ์ เทพสุทิน	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
๑๑. นายเดช บุญหลง	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม
๑๒. นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม
๑๓. นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์
๑๔. นายประชา มาลีนนท์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
๑๕. นายสุวิทย์ คุณกิตติ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๒ คน (นายชวน หลีกภัย กับคณะ) เป็นผู้เสนอเกี่ยวกับกรณีที่รัฐบาลมิได้ปราบปรามการทุจริตประทุมิชอบโดยเสมอหน้าจริงจัง นโยบายประกาศสงครามกับคอร์รัปชันเป็นเพียงการสร้างภาพและเครื่องมือจัดการทำงานทางการเมืองกับฝ่ายอื่นที่ไม่ยอมเข้าพวกหรือศิโรราบต่อรัฐบาล แต่หากเป็นพวกพ้องของรัฐบาลก็จะได้รับการปกป้องละเว้นเป็นการเลือกปฏิบัติ ทั้งรัฐบาลยังปล่อยปละละเลยให้รัฐมนตรีและพวกพ้องแสวงหาผลประโยชน์จากการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ การใช้นโยบาย ใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ทั้งเพื่อประโยชน์ส่วนตนและเพื่อเป็นการต่างตอบแทนผลประโยชน์ต่อตัวบุคคลในคณะรัฐบาล การบริหารราชการแผ่นดินยุคนี้จึงเป็นการสมคบกันเอาอำนาจบริหารมาใช้บริหาร “ธุรกิจการเมือง” ที่มีขุมข่ายโยงใยกับตัวบุคคลที่มีตำแหน่งหลายระดับในฝ่ายรัฐบาล อันมีลักษณะเป็น “เครือข่ายธุรกิจการเมือง” ทั้งยังมีการใช้นโยบายเป็นเครื่องมือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง จึงกล่าวได้ว่ายุค “คิดใหม่ ทำใหม่” คือ ยุคของการ “ทุจริตรูปแบบใหม่” หรือการ “ทุจริตเชิงนโยบาย” โดยที่รัฐบาลไม่ได้เข้าไปป้องกันขัดขวางการหาประโยชน์ดังกล่าวใดๆ ทั้งนี้ เพราะต่างก็เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับผลประโยชน์จากการ “ทุจริตเชิงนโยบาย” ดังกล่าว

นอกจากนี้ รัฐบาลยังใช้อำนาจโดยมิชอบ คุกคามสิทธิเสรีภาพ ปิดหู ปิดตา ปิดปาก เพื่อสกัดกั้นการแสดงความคิดเห็นและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ปีบบังคับ แทรกแซงสื่อสารมวลชนด้วยวิธีการสกปรก เพื่อหวังผลในการเสนอข่าวสารด้านเดียวเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล ทั้งยังมีพฤติกรรมชอบใช้อำนาจบาตรใหญ่ข่มเหงรังแกข้าราชการตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีพฤติกรรมการบริหารราชการแผ่นดินบกพร่อง ผิดพลาด ปราศจากความรับผิดชอบไร้ประสิทธิภาพในหลายกรณี ก่อให้เกิดความเสียหายใหญ่หลวงต่อผลประโยชน์ของประเทศและประชาชน มีพฤติกรรมส่อทุจริต กระทำผิดระเบียบ ผิดกฎหมาย ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

กลุ่มแรก รัฐมนตรีที่ถูกยื่นคำร้องให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ มีจำนวน ๘ คน ได้แก่

๑. นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์
๒. ร้อยเอกสุชาติ เชาว์วิศิษฐ
๓. พลเอก ขวลิต ยงใจยุทธ
๔. พลเอกยุทธศักดิ์ ศศิประภา
๕. นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์
๖. นายสมศักดิ์ เทพสุทิน

รองนายกรัฐมนตรี
และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
รองนายกรัฐมนตรี
และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
รองนายกรัฐมนตรี
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

๗. นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๘. นายสุวิทย์ คุณกิตติ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๑. ร้อยตำรวจเอก ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๒. นายสมบัติ อุทัยสาง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
๓. นายอดิศักดิ์ โพธารมิก	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
๔. นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
๕. นายเดช บุญ-หลง	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
๖. นางลดาวลดี วงศ์ศรีวงศ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
๗. นายประชา มาลีนนท์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

ในการเปิดอภิปรายรัฐมนตรีที่ถูกยื่นคำร้องให้ถอดถอนจากตำแหน่งและถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจด้วยนั้น สมาชิกฯ มีสิทธิอภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของรัฐมนตรีที่พฤติกรรมนั้นส่งไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ตามมูลเหตุที่ได้ยื่นถอดถอนไว้แล้ว ส่วนรัฐมนตรีที่ถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเพียงอย่างเดียว นั้น สมาชิกฯ ไม่มีสิทธิอภิปรายถึงพฤติกรรมที่ร้ายวณผิดปกติ ส่งไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ครั้งที่ ๒๘/๕๔๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๓๕ นาฬิกา จนถึงเวลา ๑๙.๕๕ นาฬิกาของวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และครั้งที่ ๒๙/๒๕๔๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันอังคารที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ประเด็นที่ล่าคัญที่ใช้อภิปรายครั้งนี้ ได้แก่

- นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กรณีในฐานะประธานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ละเว้นไม่ดำเนินการตามกฎหมายกับ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร กรณีที่ให้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน

- ร้อยเอกสุชาติ เชาววิศิษฐ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง กรณีละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่ดำเนินการเอาผิดกับบริษัท ซีเอส คอมมิวนิเคชั่นส์ และบริษัท ซิน แซทเทลไลท์ ในการเสียภาษีนำเข้า
- ร้อยตำรวจเอก ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และ นายสมบัติ อุทัยสงาม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย กรณีที่ดินสนามกอล์ฟอัลไพน์
- นายอดิศักดิ์ โพธารมิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ กรณีปัญหาทุจริตขายข้าวให้เกาหลีเหนือในราคาถูกและเสียเปรียบทางการค้า
- นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม กรณีขายหุ้น ปตท. ให้กับเครือญาติ การแก้ไขสิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนให้บริษัทโตโยต้า
- พลเอก ขวาลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลเอกยุทธศักดิ์ ศศิประภา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม กรณีโครงการจัดจ้างซ่อมปรับปรุงเฮลิคอปเตอร์ที่เชื้อประโยชน์ให้กับบางบริษัทขณะการประมูล
- นายพิทักษ์ อินทวิทย์นันท์ รองนายกรัฐมนตรี กรณีการออกโฉนดที่ดินที่อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยมีขอบ
- นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กรณีการใช้งบประมาณด้านการท่องเที่ยวในลักษณะที่เชื้อประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวก การแทรกแซงเสรีภาพสื่อมวลชน
- นายเดช บุญหลง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรณีปัญหาค่าหัวแรงงานและการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวที่ล้มเหลว
- นางลดาวัลลี วงศ์ศรีวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรณีใช้อำนาจบริหารรั้งแก่ข้าราชการประจำ โครงการบัตรสมาร์ทการ์ด
- นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีการรุกที่ป่าสงวนทำสวนส้ม
- นายประชา มาลีนนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม กรณีการบริหารงานในบริษัทการบินไทยที่ผิดพลาด การประมูลงานโครงการก่อสร้างอาคารผู้โดยสารสนามบินสุวรรณภูมิ
- นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กรณีตั้งใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและหน่วงเหนี่ยวการปฏิรูปการศึกษา การจัดซื้อเครื่องฉายดาวของกรมการศึกษานอกโรงเรียน การกินเปอร์เซ็นต์ชุดนักเรียน

ที่ประชุมได้ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ดังนี้

- นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๗ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๑ เสียง งดออกเสียง ๑ เสียง
- ร้อยเอกสุชาติ เชาววิดิษฐ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๙ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๒ เสียง
- ร้อยตำรวจเอก ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๙ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๒ เสียง งดออกเสียง ๓ เสียง
- นายสมบัติ อุทัยสง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๙ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๒ เสียง งดออกเสียง ๓ เสียง
- นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๘ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๓ เสียง งดออกเสียง ๓ เสียง
- นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๙ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๒ เสียง งดออกเสียง ๓ เสียง
- พลเอก ขวาลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๘ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๐ เสียง งดออกเสียง ๕ เสียง
- พลเอกยุทธศักดิ์ ศศิประภา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๕ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๒ เสียง งดออกเสียง ๔ เสียง
- นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันทน์ รองนายกรัฐมนตรี คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๙ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๒ เสียง งดออกเสียง ๓ เสียง
- นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๕ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๓ เสียง งดออกเสียง ๔ เสียง
- นายเดช บุญ-หลง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๘ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๑ เสียง งดออกเสียง ๔ เสียง
- นางลดาวัลลี วงศ์ศรีวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๗ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๒ เสียง งดออกเสียง ๕ เสียง
- นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๗ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๒ เสียง งดออกเสียง ๔ เสียง
- นายประชา มาลีนนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๗ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๓๒ เสียง งดออกเสียง ๓ เสียง

- นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คะแนนเสียงไว้ว่างใจ ๓๕๗ เสียง ไม้ไว้ว่างใจ ๑๓๑ เสียง งดออกเสียง ๔ เสียง

หมายเหตุ ในการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้ว่างใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลครั้งนี้ พรรคฝ่ายค้านเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ได้ยื่นเรื่องขอถอดถอนนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมต่อวุฒิสภากรณีการดำเนินการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ (หนองงูเห่า) ด้วย

การอภิปรายทั่วไปครั้งที่ ๒

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

สมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้ว่างใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล คือ

๑. นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
๒. นายสรอรรถ กลิ่นประทุม	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๓. นายอดิศักดิ์ โพธารามิก	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
๔. นายปองพล อดิเรกสาร	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๕. นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ดี	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๓๐ คน เป็นผู้เสนอ เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินบกพร่อง ล้มเหลว ไร้ประสิทธิภาพ ไร้ความสามารถ ขาดจริยธรรม ไม่ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาและประชาชน นโยบายประกาศสงครามกับคอร์ปชั่นเป็นแค่เครื่องมือ "สร้างภาพ" "ป้องกัน" มีการ "เลือกปฏิบัติ" "ละเว้น" เป็นหลายมาตรฐาน ทั้งยังมีการสมคบใช้ "นโยบาย" เป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์โดยวิธีแยบยล ดูผิวเผินเสมือนสนองประโยชน์ส่วนรวม แต่เบื้องลึกคือ ประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวกซึ่งเป็นการ "ทุจริตรูปแบบใหม่" หรือการ "ทุจริตเชิงนโยบาย" ทั้งรัฐมนตรียังมีพฤติกรรมส่อทุจริตประพฤติมิชอบ ล้มเหลวในการจัดการกับการทุจริต ละเลยการปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์พวกพ้อง โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายและประโยชน์ของประชาชน หากปล่อยให้บริหารราชการแผ่นดินจะเกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติไม่มีที่สิ้นสุด

รัฐมนตรีที่ถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้ว่างใจ จำนวน ๕ คน มีรัฐมนตรีถูกยื่นคำร้องให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้ว่างใจ ๑ คน คือ นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ส่วนรัฐมนตรีอีก ๔ คน ถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้ว่างใจเพียงอย่างเดียว

สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ครั้งที่ ๒๙/๒๕๔๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๖ และครั้งที่ ๓๐/๒๕๔๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ประเด็นที่สำคัญที่ใช้อภิปรายครั้งนี้ ได้แก่

- นายอดิศักดิ์ โภธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ กรณีทุจริตจำหน่ายไก่และปาล์มน้ำมันราคาตกต่ำ การให้โควต้าข้าวอ้อยแก่บริษัทแล้งคืบขอยังมีเงื่อนไข การเปลี่ยนนโยบายจำหน่ายข้าว ทำให้เครือข่ายของคนในรัฐบาลได้รับประโยชน์

- นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรณีวาระซ่อนเร้นตั้งกระทรวงไอซีที การออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกักอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๒๗ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๒๗ พ.ศ. ๒๕๔๖ เชื้อประโยชน์ให้บริษัทครอบครัวนายกรัฐมนตรีก่อการแก้สัญญาเชื้อประโยชน์บริษัทเอไอเอส และไม่ยอมดำเนินการให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

- นายปองพล อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กรณีความล่าช้าในการปฏิรูประบบการศึกษา

- นายสุริยะ จีรุงเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม กรณีการปราบปรามการทุจริตในกระทรวงคมนาคม ที่เอาผิดได้เพียงข้าราชการ ไม่สามารถเอาผิดกับนักการเมืองได้ การเลือกปฏิบัติในการรื้อสัญญาเช่าที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย เฉพาะที่ไม่ใช่ของนักการเมือง การทุจริตเก็บค่าผ่านทางและการจัดซื้อคอมพิวเตอร์มาใช้เก็บค่าผ่านทางมอเตอร์เวย์ การทุจริตสนามบินสุวรรณภูมิ การบริหารธุรกิจแบบการเมือง ขาดหลักบรรษัทภิบาล

- นายสรอรรถ กลิ่นประทุม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีการแก้ปัญหาการทุจริตภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ล้มเหลว

ที่ประชุมได้ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ดังนี้

- นายสุริยะ จีรุงเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๗ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๒๕ เสียง งดออกเสียง ๕ เสียง

- นายสรอรรถ กลิ่นประทุม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๙ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๒๖ เสียง งดออกเสียง ๕ เสียง

- นายอดิศักดิ์ โภธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๕๘ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๒๕ เสียง งดออกเสียง ๕ เสียง

- นายปองพล อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คะแนนเสียงไว้ว่างใจ ๓๕๙ เสียง ไม้ไว้ว่างใจ ๑๒๖ เสียง งดออกเสียง ๑ เสียง ไม้ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง
- นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คะแนนเสียงไว้ว่างใจ ๓๕๙ เสียง ไม้ไว้ว่างใจ ๑๒๖ เสียง งดออกเสียง ๕ เสียง

การอภิปรายทั่วไปครั้งที่ ๓

สมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้ว่างใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล คือ

๑. นายอดิศักดิ์ โพธารามิก
๒. นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา
๓. พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ
๔. ร้อยเอกสุชาติ เชาว์วิศิษฐ
๕. นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์
๖. นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ
๗. นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี
๘. นายวัฒนา เมืองสุข

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๕๘ คน เป็นผู้เสนอเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน บกพร่อง ล้มเหลว ไร้ประสิทธิภาพ ขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม ขาดหลักนิติธรรม มุ่งประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องมากกว่าปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ ทั้งมีพฤติการณ์ร้ายรอยผิดปกติ จงใจกระทำผิดรัฐธรรมนูญและต้วบทกฎหมายหลายประการ หากปล่อยให้บริหารราชการแผ่นดินต่อไปจะเกิดความเสียหายแก่ราชการและบ้านเมืองไม่มีที่สิ้นสุด จึงไม่สมควรดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่อไป

รัฐมนตรีที่ถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้ว่างใจ จำนวน ๘ คน นั้น มีทั้งรัฐมนตรีที่ถูกยื่นถอดถอนและไม่ถูกยื่นถอดถอน ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

๑. รัฐมนตรีที่ถูกยื่นคำร้องให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้ว่างใจ มีจำนวน ๒ ท่าน ได้แก่

(๑) นายอดิศักดิ์ โพธารามิก	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
(๒) นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา	รองนายกรัฐมนตรี
๒. รัฐมนตรีที่ถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้ว่างใจเพียงอย่างเดียว มีจำนวน ๖ ท่าน ได้แก่

(๑) พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ	รองนายกรัฐมนตรี
(๒) ร้อยเอกสุชาติ เชาววิเศษรัฐ	รองนายกรัฐมนตรี
(๓) นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
(๔) นายสุริยะะ จิ้งรุ่งเรืองกิจ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
(๕) นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
(๖) นายวัฒนา เมืองสุข	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ในการเปิดอภิปรายรัฐมนตรีที่ถูกยื่นคำร้องให้ถอดถอนจากตำแหน่งและถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจด้วยนั้น สมาชิกฯ มีสิทธิอภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของรัฐมนตรีที่พฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ตามมูลเหตุที่ได้ยื่นถอดถอนไว้แล้ว ส่วนรัฐมนตรีที่ถูกขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเพียงอย่างเดียว นั้น สมาชิกฯ ไม่มีสิทธิอภิปรายถึงพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ครั้งที่ ๒๙/๒๕๔๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ครั้งที่ ๓๐/๒๕๔๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗ และครั้งที่ ๓๑ (สมัยสามัญทั่วไป) วันจันทร์ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ประเด็นที่สำคัญที่ใช้อภิปรายครั้งนี้ ได้แก่

- นายอดิศักดิ์ โภธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กรณีการบริหารงานผิดพลาด การทำผิดกฎหมายอย่างน้อย ๕ ฉบับ ข้อเสนอถอนตัว
- นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รองนายกรัฐมนตรี กรณีแจ้งบัญชีทรัพย์สินเป็นเท็จและร้ายแรงผิดปกติ ปัญหาความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ การปล่อยให้ผู้ใกล้ชิดผู้ติดตามและหวัคະແນນทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพลเรียกค่าคุ้มครอง
- พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี กรณีการช่วยเหลือจាក់บัจฉินให้เลื่อนวงโคจรดาวเทียมเอเชียแซทเพื่อแก้ปัญหาสัญญาณรบกวนแล้วอนุมัติให้บริษัทของประเทศจีนได้สัมปทานการต่อเรือ การแก้ปัญหาสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ล้มเหลว โดยมีสาเหตุมาจากการดำเนินนโยบายและการบริหารราชการแผ่นดินผิดพลาด ตั้งแต่ประเมินสถานการณ์ผิดว่าเป็นการกระทำของโจรธรรมดา ของพวกค้ายา ของพวกสองสัญชาติ เมื่อประเมินสถานการณ์ผิดก็นำมาซึ่งการยกเลิก ศอ.บต. และ พตท.๔๓ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบก็เข้มแข็งเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เมื่อเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้น รัฐบาลก็กำหนดนโยบายผิดซ้ำสอง คือ ใช้นโยบายตาต่อตา ฟันต่อฟัน ส่ง

สัญญาอนุญาตให้ใช้ความรุนแรง ฯลฯ จนนำไปสู่เหตุการณ์วันที่ ๒๘ เมษายน และที่มัสยิดกรือเซะ ทำให้คนตายจำนวนมาก

- ร้อยเอกสุชาติ เชาววิศิษฐ รองนายกรัฐมนตรี กรณีลดภาษีมือถือจาก ๑๐% เหลือ ๐% ทำให้บริษัทมือถือรายใหญ่ได้ประโยชน์ การควบรวมบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ไอ เอฟ ซี ที) ธนาคาร ยูโอบี รัตนสิน กับธนาคารทหารไทย ทำให้บุตรชายของนายกรัฐมนตรีได้รับประโยชน์

- นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กรณีการขายที่ดินของกองทุนฟื้นฟูบริเวณถนนรัชดาฯ ราคาถูกให้ภริยานายกฯ การให้ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปล่อยกู้หลายสิบล้านบาทให้กับบริษัทของนักการเมืองในรัฐบาล

- นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม กรณีโครงการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ ที่เอื้อประโยชน์ให้หลานชายที่ถือหุ้นบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง กรณีทางหลวงแหลมฉะเชิงเทราทางหลวง ๓๓๑ ซึ่งบริษัทกำแพงเพชรวิวัฒน์ประมูลได้ในราคา ๑๙๘ ล้านบาท ต่ำกว่าราคากลาง ๓๐๓ ล้านบาท มีการเข้าไปช่วยเหลือทำให้บริษัทไม่ต้องมาลงนามสัญญาก่อสร้างรอดพ้นการขาดทุนไปโดยไม่ถูกข้อหาทิ้งงาน ส่งผลให้ต้องประมูลใหม่และรัฐต้องเสียเงินเพิ่มถึง ๑๐๕ ล้านบาท กรณีการก่อสร้างถนนรัชดา-รามอินทรา ผ่านโครงการบางกอกบุเลอวาร์ของครอบครัววินายกฯ

- นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรณีแก้สัญญาการเชื่อมโครงข่ายของเอไอเอส แก้สัญญาลดการส่งรายได้บัตรเติมเงินโทรศัพท์โดยลดจาก ๒๕% เหลือ ๒๐% ทำให้ ทศท. เสียผลประโยชน์ และบริการเสริมจากเอไอเอสที่จ่ายให้ ทศท. ๒๕% ก่อนหักค่าใช้จ่ายเป็นให้จ่ายหลังจากหักค่าใช้จ่าย

- นายวัฒนา เมืองสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ กรณีการขายลำไยอบแห้งราคาถูกโดยไม่มีกรคิดแยกคุณภาพส่งผลให้ราคาตกต่ำ การเอื้อประโยชน์ให้บริษัทเพื่อขายข้าวให้องค์กรธุรกิจต่างประเทศอินโดนีเซีย

ที่ประชุมได้ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ดังนี้

- นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๓๕ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๕๒ เสียง งดออกเสียง ๗ เสียง ไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง

- นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รองนายกรัฐมนตรี คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๓๓ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๕๖ เสียง งดออกเสียง ๖ เสียง

- พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี คะแนนเสียงไว้วางใจ ๓๓๔ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๕๗ เสียง งดออกเสียง ๗ เสียง

- ร้อยเอกสุชาติ เชาววิเศษฐ รองนายกรัฐมนตรี คณะเนนเสียงไว้วางใจ ๓๓๑ เสียง
ไม่ไว้วางใจ ๑๕๗ เสียง งดออกเสียง ๗ เสียง
- นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง คณะเนนเสียงไว้วางใจ
๓๓๓ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๕๖ เสียง งดออกเสียง ๖ เสียง
- นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม คณะเนนเสียงไว้วางใจ
๓๓๓ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๕๗ เสียง งดออกเสียง ๖ เสียง
- นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
คณะเนนเสียงไว้วางใจ ๓๓๑ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๕๘ เสียง งดออกเสียง ๖ เสียง
- นายวัฒนา เมืองสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์) คณะเนนเสียงไว้วางใจ ๓๓๓
เสียง ไม่ไว้วางใจ ๑๕๖ เสียง งดออกเสียง ๖ เสียง

บทที่ ๕

บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ ผลการเลือกตั้งเป็น ดังนี้

๑. พรรคไทยรักไทย	๒๔๘	เสียง
๒. พรรคประชาธิปัตย์	๑๒๘	เสียง
๓. พรรคชาติไทย	๔๑	เสียง
๔. พรรคความหวังใหม่	๓๖	เสียง
๕. พรรคชาติพัฒนา	๒๙	เสียง
๖. พรรคเสรีธรรม	๑๔	เสียง
๗. พรรคราชฎ	๒	เสียง
๘. พรรคกิจสังคม	๑	เสียง
๙. พรรคถิ่นไทย	๑	เสียง

และในที่สุดได้มีการจัดตั้งรัฐบาลโดยมีพรรคไทยรักไทย เป็นแกนนำในการจัดตั้ง ซึ่งมีคะแนนเสียงในสภานิติบัญญัติ จำนวน ๓๕๐ เสียง และฝ่ายค้านโดยมีพรรคประชาธิปัตย์ เป็นแกนนำ มีคะแนนเสียง ๑๒๙ เสียง (ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง) ซึ่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันทำให้ฝ่ายค้านมีคะแนนเสียงไม่เพียงพอที่จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้ คือน้อยกว่า ๒๐๐ เสียง แต่เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจได้แต่รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลเท่านั้น จะเห็นได้ว่าฝ่ายรัฐบาลคุมเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรอย่างเด็ดขาด

ในการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลทั้ง ๓ ครั้งนั้น ฝ่ายค้านได้ยื่นคำร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งด้วย โดยคะแนนเสียงที่ลงมติให้ความไว้วางใจนั้นใกล้เคียงกัน จำนวนคะแนนเสียงที่สนับสนุนรัฐบาลซึ่งแสดงให้เห็นว่าพรรครัฐบาลสามารถควบคุมเสียงในการลงคะแนนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งๆ ที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสอง ได้มีบทบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงลงคะแนนให้โดยอิสระได้ ดังนี้

“สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามีหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะ และการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัด หรือแย้ง

กับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย”

และในการอภิปรายนั้นยังไม่สามารถทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจและตัดสินใจได้ว่าการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วยการขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพเพียงใด เนื่องจาก

๑. การอภิปรายแต่ละประเด็น ใช้เวลายาวนาน ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายในการติดตามการอภิปราย และทำให้จำนวนวันในการอภิปรายใช้เวลายาวนาน
๒. การอภิปรายมีลักษณะวอกวนหรือวนเวียน ซ้ำซาก
๓. ในการอภิปรายมีการประท้วงบ่อย และพรวดพราด ทำให้เนื้อหาขาดตอน
๔. การอภิปรายมีการเบี่ยงประเด็นโยนไปยังรัฐมนตรีผู้อื่นด้วย ทำให้เปิดประเด็นเหมะและกว้าง ติดตามประเด็นยาก
๕. การอภิปรายขาดข้อมูลที่จะชี้ประเด็นในข้อกล่าวหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการลงมติในการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลทั้ง ๓ ครั้งนั้น ฝ่ายค้านไม่สามารถทำให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งได้ และผลการพิจารณาของ บ.ป.ช. นั้น ไม่มีมูลตามข้อกล่าวหา ทำให้ไม่สามารถถอดถอนรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลตามญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจได้

ดังนั้น การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลของฝ่ายค้านนั้น ยังคงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ตามจุดประสงค์ของฝ่ายค้านที่จะชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาดในนโยบาย และมีพฤติกรรมร้ายรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืน ซึ่งผู้ที่ติดตามแทนประชาชนนั้นคือ สื่อมวลชน และเป็นผู้กดดันให้ฝ่ายบริหารมีการเปลี่ยนแปลง โดยสื่อมวลชนได้แสดงความคิดเห็นและชี้ให้สังคมเข้าใจ ทั้งเป็นผู้กดดันต่อรัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจที่ตนเห็นด้วยกับฝ่ายค้าน และการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนั้น อาจจะเป็นเพียงต้องการลดความน่าเชื่อถือในการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายรัฐบาล และเพื่อเพิ่มคะแนนเสียงจากประชาชนในความเชื่อถือของฝ่ายค้านเท่านั้น

ตามคำปรารภของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ ได้มีจุดประสงค์ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ดังนั้น การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนั้น ในกรณีที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติกรรมร้ายรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืน บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ผู้บริหารในส่วนราชการต่างๆ และประชาชน ควรที่จะต้องมีส่วนร่วมด้วย เพื่อให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ผู้บริหารในส่วนราชการต่างๆ โดยที่ระบบราชการเป็นกลไก ที่มีความเชื่อมโยงกับกลไกทางการเมือง กลไกภาคประชาชน และกลไกภาครัฐด้วยกันเอง ผู้บริหารในส่วนราชการต่างๆ นั้นจึงย่อมรู้ข้อมูลต่างๆ เป็นอย่างดี และทราบความเป็นไปในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นอย่างดี ดังนั้น เพื่อที่จะสนับสนุนให้การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ มีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารในส่วนราชการต่างๆ ควรที่จะให้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ที่สภาผู้แทนราษฎรได้อภิปรายต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น ได้บัญญัติถึงการตรวจรอบจนกว่าไม่มีมูลจึงจะยุติได้ ดังนั้น ทำให้ผู้บริหารในส่วนราชการต่างๆ มั่นใจในการปฏิบัติราชการได้อย่างเต็มที่ในเรื่องความสุจริต เท่ากับว่ารัฐธรรมนูญประกันถึงความโปร่งใสในการบริหารงานในระดับต่างๆ ด้วย

๓. ประชาชนทุกๆ ไป รวมทั้ง องค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ต้องร่วมกันช่วยค้นหาความจริง และสืบสวนการประพฤติมิชอบของรัฐมนตรีอย่างจริงจัง แล้วเผยแพร่ให้สังคมทราบและแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดังเช่นในกรณีของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (นายรักเกียรติ สุขธนะ) แม้จะยังใช้รัฐธรรมนูญฉบับเก่า และไม่ถูกขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ แต่องค์กรพัฒนาเอกชนก็ยังสามารถสืบสวนจนสามารถเอาความผิดได้

บรรณานุกรม

กองกรรมาธิการ ๒ . กระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญของสภาและสภาร่างรัฐธรรมนูญ.

กองกรรมาธิการ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์. ๒๕๑๗ . เรื่องของรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งพร้อมด้วยรัฐธรรมนูญ

ฉบับปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.

..... ๒๕๑๘. ความเป็นมาของการปกครองในระบบรัฐสภาและระบบรัฐสภาในประเทศไทย.

กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.

ดวงรัตน์ เล้าหัตถพงษ์ศิริ. สถิติการเปิดอภิปรายทั่วไปในรัฐสภา.

พันตำรวจโท วันชัย วิบูลย์กาญจน์. ๒๕๓๘. บทบาทรัฐสภาไทยในการควบคุมรัฐบาลโดย

อาศัยการเปิดอภิปรายทั่วไป : ศึกษากรณีควบคุมรัฐบาลชาติชายและรัฐบาลชวน.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชณุ เครืองาม. ๒๕๓๐. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

สนธิ เตชานันท์. ๒๕๒๙. ระบบการเมืองการปกครองของอังกฤษ. ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประ

ศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โตเลียนสตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ๒๕๔๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐. กรุงเทพฯ : กองการประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อาคม วุฒิพงษ์. ๒๕๔๖. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีเสนอนญัตติขอเปิด

อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประวัติผู้ศึกษา

นายสนานิตย์ โลหะชาละ เกิดเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๙๗ ณ กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓

เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๒๖ ในตำแหน่งวิทยากร ระดับ ๓ งานผลิตเอกสารรัฐสภา ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา (ในขณะนั้น) สำหรับตำแหน่งในทางการบริหารที่เคยดำรงตำแหน่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ได้แก่หัวหน้าฝ่ายประชุม ๔ (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๗) กองกรรมาธิการ ๒ หัวหน้าฝ่ายข้อมูลข่าวสาร (เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ ๗) กองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้อำนวยการกลุ่มงานกิจการพิเศษ (เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ ๘) สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการการศึกษา (วิทยากร ๘) สำนักกรรมาธิการ ๒

